

QUISLING- GÅTE LØST

Av SØLVI WÆRHAUG og HELGE MIKALSEN (foto)

Historikeren Hans Fredrik Dahl (51) mener han har løst en av de store gåtene rundt Vidkun Quisling; hvem som sto bak det sensasjonelle «pepperoverfallet» på Quisling i 1932.

En detaljert skildring av henrettelsen i oktober 1945 er basert på intervjuer med folk som skjøt Quisling og på beretningen til myndighetspersoner som var til stede.

Dette er blant de oppsiktsvekkende opplysningene i første bind av en omfattende biografi om Quisling som kommer ut i oktober.

Biografien starter med Quislings hjemkomst fra Russland i 1929, da han hadde jobbet i Folkeforbundet, og går fram til 1939. Andre bind kommer neste år og handler om krigen. Det blir en bok om ideenes makt, og en tett skildring av personlige og familære forhold.

Dahl har arbeidet med denne første biografien om Quisling i ti år. Til nå har han skrevet 2000 manussider, og har mer arbeid igjen. Nytt og spennende materiale er hentet frem fra offentlige og private arkiv. Hundrevis av mennesker er intervjuet. Han har vært i Fyresdal, i Rigsarkivet i København, i Krigsarkivet i Stockholm, i FN's arkiv i Genève, i Mussolinis partiar-kiv og Riksarkivet i Roma, og i New York.

— Vidkun Quisling bestemte historiens gang. Hadde ikke han stiftet Nasjonal Samling, hadde det ikke blitt noe NS her i landet. Hitler ville ikke ha angrepet Norge. Vi ville ha vært nøytrale under krigen, slik som Sverige, og Norge ville heller ikke blitt medlem av NATO etter krigen. Dette er jeg ikke i tvil om, sier Hans Fredrik Dahl.

En av de store gåtene har i alle år vært hvem som sto bak det sensasjonelle «pepperoverfallet» på Quisling i Forsvarsdepartementet i februar 1932. Ifølge Quisling selv ble han overfalt av to ukjente menn, og teoriene om hvem som sto bak har vært mange. Saken blir nå oppklart.

Har løsningen

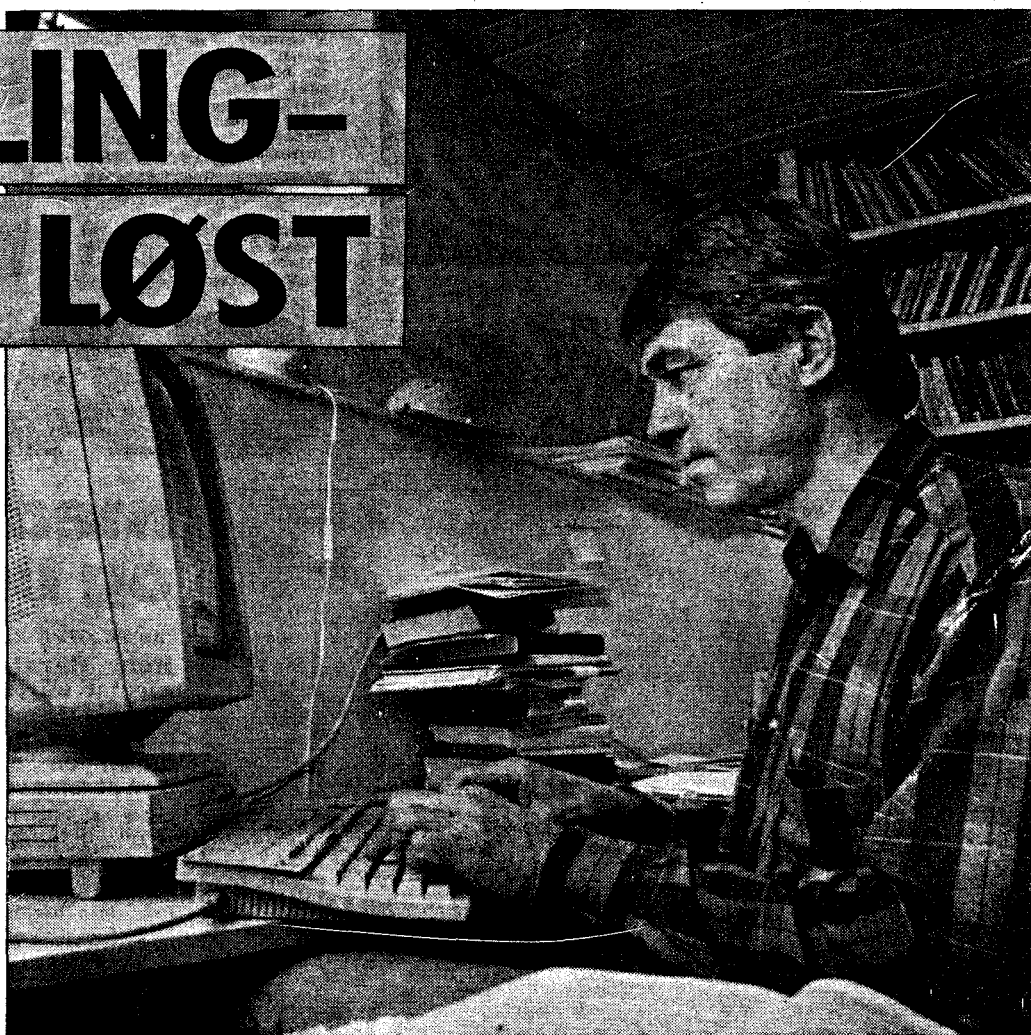
— Jeg kan ikke si hvem overfalls mannen var, men jeg tror jeg har løsningen på saken, sier Dahl. Det får man lese om når boka kommer, mener han.

Dahl har også funnet frem til og snakket med de som deltok i eksekusjonspelotongen som henrettet Quisling.

— Hvem det var, er holdt hemmelig. Jeg har ikke funnet noe dokumentasjon i politiets arkiv om hvem de ti var som ble pekt ut fra et bestemt kompani i politiet. Mine kilder har ikke bekreftet at de måtte avgi taushetsløfte, men det er rimelig og riktig at de har holdt tett siden. På bakgrunn av deres beretninger og av myndighetspersoner som var vitner til henrettelsen, kan jeg gi en nokså minuttles skildring.

Sammensatt

— Var Quisling en stor leder?
— Ja, på sitt vis var han en

VIL VEKKE OPPSIKT: Hans Fredrik Dahls store biografi om Vidkun Quisling inneholder materiale som vil vekke oppsikt når den kommer ut i høst.

betydelig leder for sine egne 50 000, i den forstand at de ble ved ham til slutt. Han var ingen vanlig leder, ville nok ikke blitt konsernsjef i DnB i dag.

— Jeg har måttet forandre mange oppfatninger om ham. Han var en merkelig sammensatt person, innadvendt, sjenerert, hadde høy intelligens og store vyer. Generelt vil jeg si at han ikke var så dum som det har vært vanlig å tro; han forsto at han ville være i mindretall og at han kunne anses som en forræder.

Forut for sin tid

— Det var ingen selvtillfreds person som ble stilt opp mot muren på Akershus. Han mente han var forut for sin tid, og han oppnådde ikke det han ville; at Europas forente stater skulle dannes, at Russland skulle forlate bolsjevismen, at verden skulle vokse sammen til ett — at Gudsriket skulle realiseres, en religiøs og idealistisk politiker, sier Hans Fredrik Dahl.